

Hyvinvointisuunnitelma ja -katsaus 2021 – 2025

Pudasjärven kaupunki

Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 10.2.2025

≡PUDASJÄRVI≡

VAIN
HYVIÄ
SYITÄ

Sisältö

- s. 3 Johdanto
- s. 5 Yleistä tietoa
- s. 13 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet
- s. 14 Kaupungin talouden tasapainottaminen
- s. 17 Lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen
- s. 25 Ikäihmisten elämänlaadun turvaaminen
- s. 32 Kuntalaisten osallistaminen päätöksentekoon
- s. 37 HYTE-kerroin
- s. 38 Muita asiakirjoja, jotka liittyvät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen

Johdanto

Tässä asiakirjassa yhdistyy katsaus valtuustokauden 2021 – 2025 hyvinvoinnin ja terveyden tilaan sekä tehtyihin toimenpiteisiin Pudasjärvellä. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteisiä perustehtäviä alueensa elinvoiman edistämisen ohella.

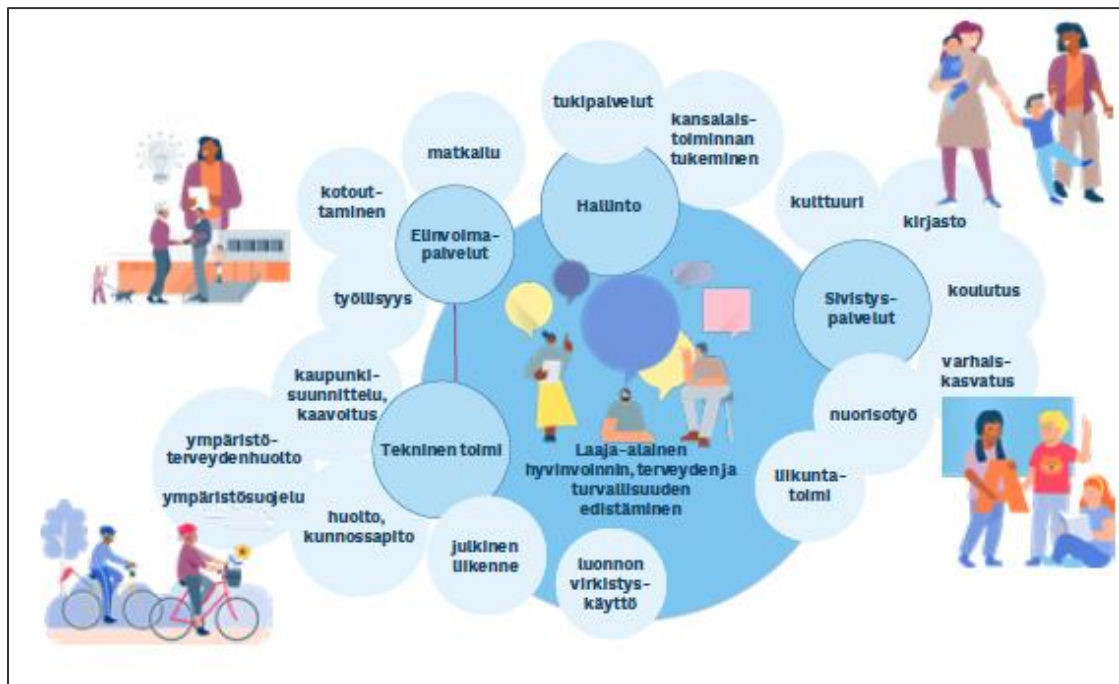
Valtuustokauden 2017 – 2021 hyvinvointikertomuksessa todettiin, että tulevia hyte-asiakirjoja halutaan kehittää aiempaa selkeämpään ja helppolukuisempaan suuntaan. Tässä asiakirjassa tähän on kiinnitetty huomiota. Mukaan on otettu vain keskeisimmiksi katsottuja indikaattoreita, joiden muodostamaa kuvaa on täydennetty aiempaa laajemmalla sanallisella tulkinnalla.

Hyte-työtä on haluttu kehittää Pudasjärven asukkaita aiempaa osallistavamaksi. Kaupunki toteutti tämän tavoitteen saavuttamiseksi yhteistyössä Maaseudun Sivistysliiton kanssa projektin vuosina 2022 – 2023. Tavoitteena oli lisätä viranhaltijoiden, poliittisten päättäjien ja kuntalaisten vuoropuhelua. Päätoimenpiteenä toteutettiin Hyvä esiin Pudasjärvellä –kysely, jonka vastausten keräämisessä kiinnitettiin huomiota henkilökohtaiseen kohtaamiseen ja uusien vastaajaryhmien tavoittamiseen. Kyselyn vastauksia esitellään tässä katsauksessa.

Asiakirjan laatimisessa on hyödynnetty useita tietolähteitä. Indikaattoritieto on valikoitu pääosin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen valmisteleman hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällön joukosta. Vähimmäistietosisältösuositus on tarkoitettu kuntien ja hyvinvointialueiden työn tueksi auttamaan valitsemaan hyvinvoinnin seurantaan sopivia indikaattoreita. Indikaattoritieto on peräisin pääosin vuosilta 2021 – 2023. Indikaattoritiedon muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti. Mitä pienempi kunta on, sitä todennäköisempää on satunnainen vaihtelu. (Lähde: THL)

Valtuustokauden 2021 – 2025 hyvinvointikertomuksen valmistelu on jo käynnissä. Hyvinvointikertomus sekä hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2025 – 2030 valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialue Pohteen kanssa. Valmistelu on käynnistetty mm. lokakuussa 2024 toteutetuilla asukaskyselyillä, joilla kerätään tietopohjaa tilannekuvaa varten.

Tätä asiakirjaa on käsitelty yhteisövaliokunnassa (13.11.2024 § 53), hyvinvointivaliokunnassa (21.11.2024 § 61) sekä kaupunginhallituksessa (28.1.2025 § 35). Asiakirja on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 10.2.2025 § 10.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväkenttä kunnassa on hyvin laaja-alainen kokonaisuus. Kaikilta kunnan toimialoilta löytyy tehtäviä, jotka sisältävät hyte-työhön liittyviä kokonaisuuksia. Tuloksellinen hyte-työ edellyttää aktiivista yhdessä tekemistä kaikkien kunnan toimialojen välillä.

Lähde: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät kunnissa. Kuntaliitto, 2024.

Yleistä tietoa

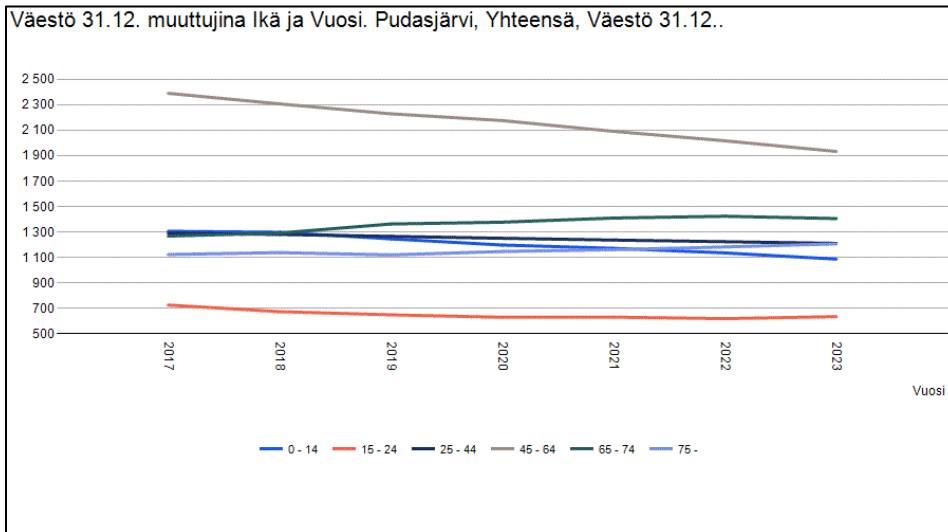
Valtuustokausi 2021 – 2025 käynnistyi maailmanlaajuisen koronapandemian keskellä. Pandemian vaikutukset myös pudasjärveläisten arkeen ovat olleet monialaisia ja vakavia. Esimerkiksi eristäytymisen ja elämänpiirin supistumisen vaikutukset ovat olleet pitkäaikaisia, mistä on viitteitä erityisesti lasten ja nuorten kohdalla.

Koronapandemian helpottaessa Venäjä käynnisti sodan Ukrainaa vastaan helmikuussa 2022. Hyökkäyssodan kansainväliset heijastusvaikutukset, kuten raaka-aineiden ja tuotteiden kustannusten nousu ja saatavuusongelmat ovat vaikuttaneet moneen toimialaan sekä synkettäneet talouden näkymiä yleisesti. Inflaation kiihtyminen ja lainojen korkojen nousu ovat vaikuttaneet kotitalouksien pärjäämiseen ja ostovoimaan. Maailmantilanteella on ollut vakavia vaikutuksia myös ihmisten kokemaan perusturvallisuuden tunteeseen. Kaikki nämä seikat ovat nähtävissä myös Pudasjärvellä.

Tälle valtuustokaudelle osui myös merkittävä suomalaisen hallintorakenteen muutos, kun hyvinvointialueiden palvelutuotanto sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä pelastuspalveluissa käynnistyi 1.1.2023. Aiemmin Pudasjärvellä Oulunkaaren kuntayhtymän tuottamat sote-palvelut sekä Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen tuottamat pelastuspalvelut siirtyivät Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen, Pohteen, järjestämisvastuulle.

Pudasjärven väestön ikärakenteen muutos 2017 – 2023.

Lähde: Tilastokeskus

Pudasjärven väkiluku on laskenut vuodesta 2021 – 2023.

Eniten on laskenut 45 - 64-vuotiaiden määrä. 65 - 74-vuotiaiden sekä 75 vuotta täyttäneiden määrä sen sijaan on kasvanut.

Tilastokeskuksen vuoden 2045 väestöennusteen mukaan Pudasjärven väkiluku jatkaa laskuaan.

Ikäryhmistä erityisesti 65 - 74-vuotiaiden sekä 0 - 24-vuotiaiden määrän ennustetaan laskevan. 75 vuotta täyttäneiden määrän ennustetaan hieman kasvavan.

Ikärakenteen muutos on huomioitava, kun suunnitellaan tulevaisuuden hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa.

Pudasjärven väestö 31.12. vuosina 2021 – 2023.

Lähde: Tilastokeskus

vuosi	2021	2022	2023
väkiluku	7 702	7 603	7 479

Pudasjärven väestöennuste 31.12. vuosille 2030 – 2045.

Lähde: Tilastokeskus

vuosi	2030	2035	2040	2045
väkiluku	6 873	6 546	6 335	6 185

Miksi asun Pudasjärvellä?

Tätä kysyttiin Hyvä esiin Pudasjärvellä -kyselyssä. Vastauksista suurin osa liittyy juuriin ja kotiseutusuhteeseen. Pudasjärvellä on synnytty, ehkä käyty välillä muualla ja palattu. Tai sitten asuttu aina. Osa asukkaista on tullut Pudasjärvelle työn tai puolison mukana.

Pudasjärvi on rauhallinen kotipaikka, jossa luonto ja tarvittavat palvelut ovat lähellä. Monipuoliset harrastus- ja liikuntamahdollisuudet sekä turvallinen kasvuympäristö lapsille tekevät Pudasjärvestä hyvän paikan asua.

Eniten mainintoja saivat:

- Koti, juuret, perhe - Osa paluumuuttajia
- Työt, osa työn perässä muuttanut
- Luonto ja rauhallisuus
- Puolison perässä muuttanut
- Turvallista, hyvä paikka kasvattaa lapsi
- Läheiset
- Kaikki on lähellä, hyvät peruspalvelut, harrastus- ja liikuntamahdollisuudet

Yksittäisiä tai joitain mainintoja:

- Vanhempia hoitamaan
- Kaupungin koko - tilaa hengittää
- Hirsitalot veti puoleensa
- Pohjoiseen etelästä, pois isommasta kaupungista
- Hyvä tai jopa paras paikka asua
- Perintökiinteistöä
- Mökki
- Tottunut asumaan täällä muuton jälkeen
- Olosuhteiden pakko

Työttömyys on kasvanut Pudasjärvellä vuosina 2021 – 2023, ja samaan aikaan avoinna olevien työpaikkojen määrä on vähentynyt. Pohjois-Pohjanmaalla kehitys on ollut samansuuntaista. Pudasjärvellä työttömistä työnhakijoista miesten osuus on yli kaksinkertainen naisten osuuteen verrattuna. Pudasjärven työllisyystilannetta on arvioitu kattavasti kaupungin vuotuisissa talousarvio- ja tilinpäätösasiakirjoissa.

Hyvinvointialueuudistus vaikutti kaupungin työllisyydenhoitoon merkittävästi, sillä kuntouttava työtoiminta ja työpajatoiminta (Karhupaja) siirtyivät vuoden 2023 alusta lähtien hyvinvointialue Pohteen järjestämisvastuulle.

Merkittävä muutos tulee olemaan TE-palveluiden rakenneuudistus, jossa TE-palvelut siirtyvät valtiolta uusille, kuntien perustamille työllisyysalueille vuonna 2025. Uudistuksella halutaan edistää työnhakijoiden nopeaa työllistymistä ja lisätä TE-palveluiden tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Kuntien rooli työllisyyden edistämisessä kasvaa huomattavasti uudessa toimintamallissa.

Pudasjärvi tulee toimimaan osana Oulun työllisyysaluetta, jonka sisällä palveluita tarjotaan sekä kuntakohtaisesti että keskitetysti.

Samassa yhteydessä tapahtuu myös kotoutumislain uudistus (KOTO24), jolla tavoitellaan maahanmuuttajien kotoutumisen nopeuttamista ja työllistymisen edellytysten vahvistumista. Kotoutumispalveluiden kokonaisvastuu siirtyy kunnille.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Pudasjärvellä 31.12. vuosina 2021 – 2023.

Lähde: Tilastokeskus

	2021M12	2022M12	2023M12
Pudasjärvi			
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta (%)	13,9	15,3	17,6

Turvallisuus on yksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osa-alueista. Kuntien turvallisuuden edistämistyö liittyy pääosin rikosten ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, onnettomuuksien ja tapaturmien ehkäisyyn sekä turvallisuuden tunteen parantamiseen. Tärkeää on huomioida myös osallisuuden edistäminen sekä varautuminen erilaisiin turvallisuushaasteisiin.

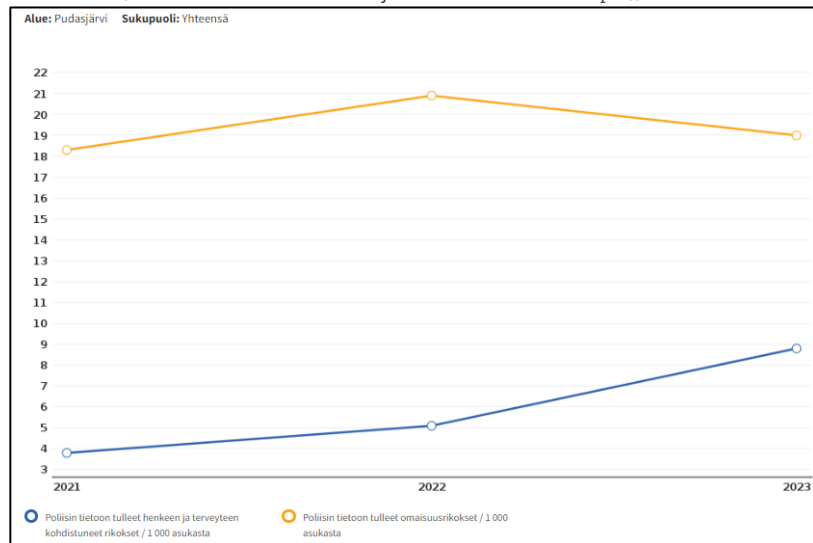
Turvallisuuden edistämässä yhteistyö hyvinvointialueen, muiden alueen julkisten toimijoiden sekä kuntalaisten ja järjestöjen kanssa on tärkeässä asemassa.

Pudasjärven kaupunki kannustaa kyliä tekemään omaa toimintaansa ohjaavat kyläsuunnitelmat, joihin sisältyy myös turvallisuussuunnitelma.

Maantieteellisesti laajalla paikkakunnalla kyläyhdistykset ja muut yhdistystoimijat ovat tärkeitä toimijoita turvallisuuden edistämässä, koska ne ovat ketteriä toimimaan ja tuntevat oman alueensa. Kylätalojen ylläpito vahvistaa koko kaupungin varautumista ja toimintavarmuutta erilaisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Poliisin tietoon tulleet väkivaltarikokset sekä omaisuusrikokset / 1 000 asukasta Pudasjärvellä vuosina 2021 – 2023

Lähde: THL, Sotkanet. Tiedon tuottaja: Tilastokeskus. <https://sotkanet.fi>

Väkivaltarikostilastoissa tapahtuvat muutokset heijastavat suurelta osin päihteiden käytössä tapahtuvia muutoksia. Henkirikoksista 80%:iin on arvioitu liittyvän päihteiden käyttöä. Alkoholin ja väkivallan yhteys liittyy nimenomaan alkoholihumalan ja väkivallan yhteyteen. Väkivallan riski kasvaa vuorovaikutustilanteissa, joissa osapuolet tai ainakin joku paikallaolijoista on humalassa. (Lähde: THL)

Pudasjärvellä poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten määrä on kasvanut vuosina 2021 – 2023. Vuoden 2023 lukema (8,8) on korkeampi kuin Pohteen alueella (6,3) tai koko maassa (7,8).

Omaisuusrikokset voivat kohdistua ihmisiin, kotitalouksiin, yrityksiin tai yhteisöihin. Omaisuusrikoksia ovat mm. varkaudet, ryöstöt, petokset ja maksuvälinepetokset. Varkaus- ja vahingontekorikoksissa tekijöiden sosioekonominen asema on yleensä matala ja syrjäytyminen on merkittävä taustatekijä näihin rikoksiin syylistymiselle. (Lähde: THL)

Poliisin tietoon tulleiden omaisuusrikosten määrä Pudasjärvellä on huomattavasti alhaisempi kuin koko maassa (vuoden 2023 lukema 42,9) tai Pohteen alueella (34,4).

Hyvä esiin Pudasjärvellä –kyselyn tulosten perusteella turvallisuuden tunnetta lisäsivät suhteet läheisiin, tutut ihmiset, naapurit ja ympäristö. Yhteisöllinen ilmapiiri ja tieto siitä että tarvittaessa saa apua, virkavallan näkyminen katukuvassa, tärkeiden palveluiden saatavuus sekä kaupungin koko ja rauhallisuus olivat myös keskeisiä turvallisuuden lisääjiä.

**Mikä lisää
turvallisuuden
tunnetta?**

Sekä kunnat että hyvinvointialueet on lakisääteisesti velvoitettu edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä omassa toiminnassaan. Kunnat ja hyvinvointialueet on myös velvoitettu tekemään yhteistyötä hyte-työssä sekä tukemaan toisiaan asiantuntemuksellaan. Hyte-työ on keskeinen yhdyspinta kuntien ja hyvinvointialueen välillä.

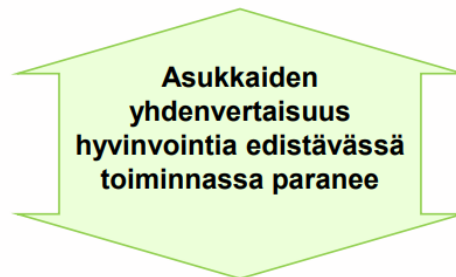
Hyvinvointialueiden lakisääteinen velvollisuus on järjestää alueen ja kuntien väliset hyte-neuvottelut vähintään kerran vuodessa. Ensimmäinen neuvottelu, johon Pudasjärven kaupunki osallistui, järjestettiin 25.11.2022. Tämän jälkeen neuvottelut on järjestetty vuosittain.

Seuraavalla sivulla on kuvattuna hyvinvointialue Pohteen hyvinvoinnin edistämisen painopiste ja tavoitteet vuosille 2024 – 2025 Pohjois-Pohjanmaalla. Pohde osallisti hyvinvointisuunnitelman laatimiseen alueen kunnat sekä laajasti muita alueella toimivia yhteisöjä.

Hyvinvoinnin edistämisen painopiste ja tavoitteet vuosille 2024 – 2025

Pohjois-Pohjanmaalla

Painopiste	Mielen ja kehon hyvinvointi		
Tavoitteet	Kaikki asukkaat: 1. Mielen hyvinvointi paranee 2. Yksinäisyys vähenee 3. Rahahuolet vähenevät 4. Terveellisemmät liikunta- ja ruokailutottumukset 5. Päihteet ja rahapelit haittaavat vähemmän elämää 6. Lähisuhdeväkivalta vähenee 7. Ikääntyvien kaatumiset vähenevät 8. Paloturvallisuus paranee		
	Lapset, nuoret ja lapsiperheet: 9. Vanhemmuustaidot, tasapainoinen perhearki ja nuorten mielenterveys vahvistuvat	Työikäiset: 10. Työkyky ja työllisyys paranevat	Ikääntyvät: 11. Ikääntyvien hyvinvointi, terveys, toimintakyky ja itsenäinen suoriutuminen vahvistuvat

Asukas ja hänen läheisensä saavat paremmin apua ja tukea

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet Pudasjärvellä

Valtuustokaudella 2021 – 2025 on jatkettu edellisen valtuustokauden päätteeksi asetettujen painopistealueiden toteuttamista:

- Kaupungin talouden tasapainottaminen
- Lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen
- Ikäihmisten elämänlaadun turvaaminen
- Kuntalaisten osallistaminen päätöksentekoon

Hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävä työ on luonteeltaan pitkäjänteistä, ja kyseiset tavoitteet ovat Pudasjärvellä edelleen erittäin ajankohtaisia ja merkityksellisiä.

Tavoite: Kaupungin talouden tasapainottaminen

Vuosien 2018 ja 2019 alijäämäisten tilinpäätösten jälkeen kaupunginvaltuusto totesi, että talouden tasapainottamiseksi on tehtävä toimenpiteitä nopealla aikataululla. Syksyllä 2020 laadittiin talouden sopeutusohjelma 2021 – 2023, joka koostui menoleikkauksista sekä verotulojen lisäyksestä (VALT 10.12.2020 § 50). Ohjelmalla tavoiteltiin hieman yli 3 miljoonan euron säästöjä, jotka eivät kuitenkaan toteutuneet täysimääräisinä. Suunnitellusta sopeutuksesta jäi toteutumatta n. 1,4 miljoonaa euroa.

Pudasjärven kaupungin talouteen on vaikuttanut negatiivisesti erityisesti korkotason raju nousu sekä valtionosuustulojen leikkaukset hyvinvointialueuudistuksen myötä. Myös henkilöstökulut ovat nousseet merkittävästi työehtosopimukseen sidottujen korotusten myötä.

Talouden hälyttävien näkymien vuoksi kaupunginhallitus käynnisti yhteistoimintamenettelyn tuotannollisin ja taloudellisin perustein 8.8.2023 § 275.

Pysyvistä rakennemuutoksista huolimatta muutos ei ollut riittävän suuri kääntämään talouden kokonaiskuvaa. Kaupunginhallitus käynnisti talouden sopeutusohjelman valmistelun 3.9.2024 § 263.

Pudasjärven kaupungin talouden tilasta kertovia lukuja vuosilta 2021 – 2023.

	2021	2022	2023
Vuosikate, €/asukas	749	567	74
Omavaraisuusaste, %	54,3	55,5	52,4
Nettokäyttökustannukset, €	66 985 758	67 647 150	34 800 342
Valtionosuuksien osuus nettokäyttökustannuksista, %	57,6	59,1	43,8

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku kuntien tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Vuosikate tarkoittaa sitä tulorahoitusta, joka jää käytettäväksi juoksevien menojen jälkeen. Keskimääräistä kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 prosentin omavaraisuutta. 50 prosentin tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Nettokäyttökustannukset saadaan vähentämällä käyttökustannuksista käyttötuotot.

Hyvinvointialueuudistus vaikutti kaupungin toiminnan rahavirtaan merkittävästi vuodesta 2023 lähtien. Tämä näkyy selkeästi nettokäyttökustannuksia ja vuosikatetta tarkasteltaessa.

Samoin selkeästi on havaittavissa, että valtionosuudet kattavat aiempaa pienemmän osuuden kaupungin kustannuksista. Tämä tarkoittaa sitä, että mikäli palvelurakenne halutaan säilyttää entisellään, tuloja täytyy saada muualta aiempaa enemmän.

TAVOITTEEN YHTEENVETO

Talouden tasapainottaminen, eli menojen sopeuttaminen nykyiseen ja tulevaan tulotasoon, on keskeinen tavoite myös kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamisen kannalta. Useista merkittävistäkin toimenpiteistä huolimatta tämän tavoitteen toteutuminen on vielä kesken.

Kestävän kuntatalouden tavoittelemisella on Pudasjärven tilanteessa väistämättä vaikutusta palvelutuotantoon. Lisäksi on huomioitava, että kestävän talouden tekijöitä ovat myös esimerkiksi toimenpiteiden sosiaalinen ja ekologinen kestävyys.

Tässä yhteydessä on myös useita arvokeskustelun paikkoja: Mikä on Pudasjärvellä tärkeää, mikä vähemmän tärkeää? Mistä pidämme kiinni? Mitkä tekijät vaikuttavat Pudasjärven veto- ja pitovoimaan?

Tavoite: Lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen

Lasten ja nuorten hyvinvoinnissa todettiin valtuustokauden 2017 – 2021 lopulla olevan puutteita esimerkiksi päihteiden käytön yleisyydessä, keskusteluyhteydessä vanhempien kanssa, liikuntaharrastusten lopettamisessa yläkouluiässä sekä kouluruoan syömättömyydessä.

Mielenterveysongelmien, esim. ahdistuksen lisääntyminen on valtakunnallinen sekä kansainvälinen ilmiö. Tämä näkyy myös Pudasjärvellä. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmilla on yhteys myös muuhun koettuun terveyteen, kouluttautumiseen, työllistymiseen ja ihmissuhteisiin. Vaikutukset koskettavat koko yhteiskuntaa pitkällä aikajänteellä.

**Mistä hyvä elämä
Pudasjärvellä
koostuu?**

1. Kaverit, läheiset, perhe
2. Luonto ja siihen liittyvä tekeminen
3. Omat kiinnostuksen kohteet, mielekäs tekeminen
4. Turvallisuuden tunne

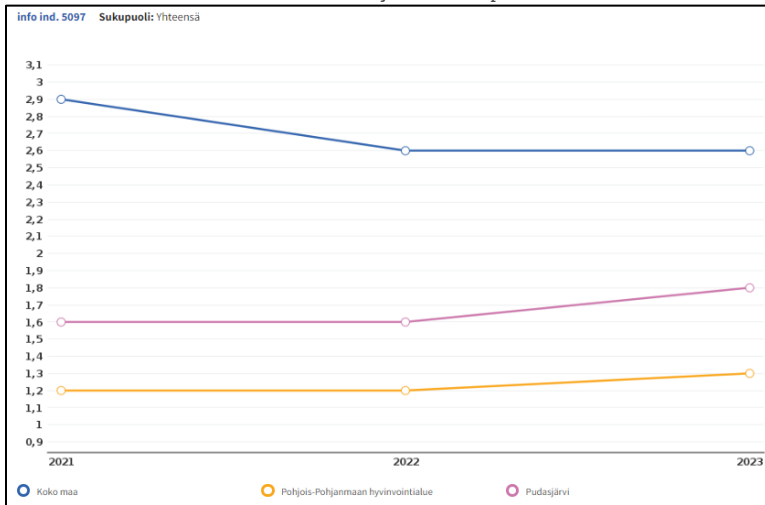
**Minusta
Pudasjärvellä
pitäisi kehittää...**

1. Tekemistä, harrastusmahdollisuuksia yläkoulu- ja lukioikäisille
2. Enemmän kauppoja
3. Tiestön kunto

Yläkoululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden
18 vastauksia Hyvä esiin Pudasjärvellä -kyselyyn.

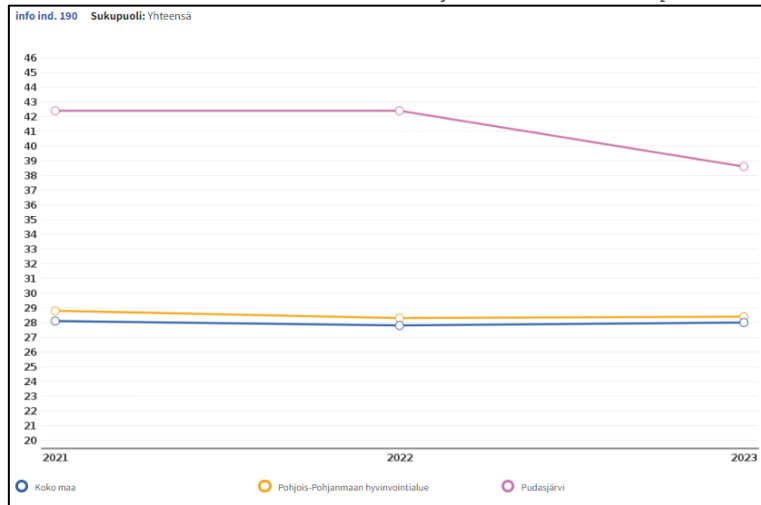
Lapsiköyhyys on merkittävä lastensuojelun ja huono-osaisuuden riskitekijä. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti (vähintään 10 kk) saaneiden lapsiperheiden määrä on yksi indikaattori, joka kuvaa lapsiköyhyyttä. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden aikuisten kohdalla korostuu kasautuva syrjäytymisriski ja kotitalouden jäsenten ylisukupolvisen syrjäytymisen riski. Aikuisten toimeentulotuen pitkittymisen taustalla on usein pitkäaikaistyöttömyys. Työllistymistä voivat vaikeuttaa esimerkiksi koulutuksen puute, vajaakuntoisuus, terveydelliset ja psykososiaaliset ongelmat. (Lähde: THL.) Pudasjärven taso on alhaisempi kuin koko maassa, mutta korkeampi kuin Pohteen alueella. Indikaattorin negatiivinen kehitys Pudasjärvellä on vastaava kuin Pohteen alueella. Oikeanpuoleinen kuvaaja ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista Pudasjärvellä, hyvinvointialue Pohteen alueella ja koko maassa. Asuminen on tärkeä elinolojen ja hyvinvoinnin osa-alue, joka on yhteydessä myös muihin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin. Asumista kuvaavat indikaattorit kertovat alueen tilanteesta ja tarpeista väestön elinolojen, hyvinvoinnin edistämisen ja eriarvoisuuden kaventamisen näkökulmista. (Lähde: THL.) Pudasjärvellä ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus on huomattavasti suurempi kuin Pohteen alueella tai koko maassa. Kuitenkin muutos Pudasjärvellä on ollut positiivinen, kun osuus on laskenut vuodesta 2022 vuoteen 2023.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa vuosina 2021 – 2023, % lapsiperheistä.
Lähde: THL, Sotkanet. Tiedon tuottaja: THL. <https://sotkanet.fi>

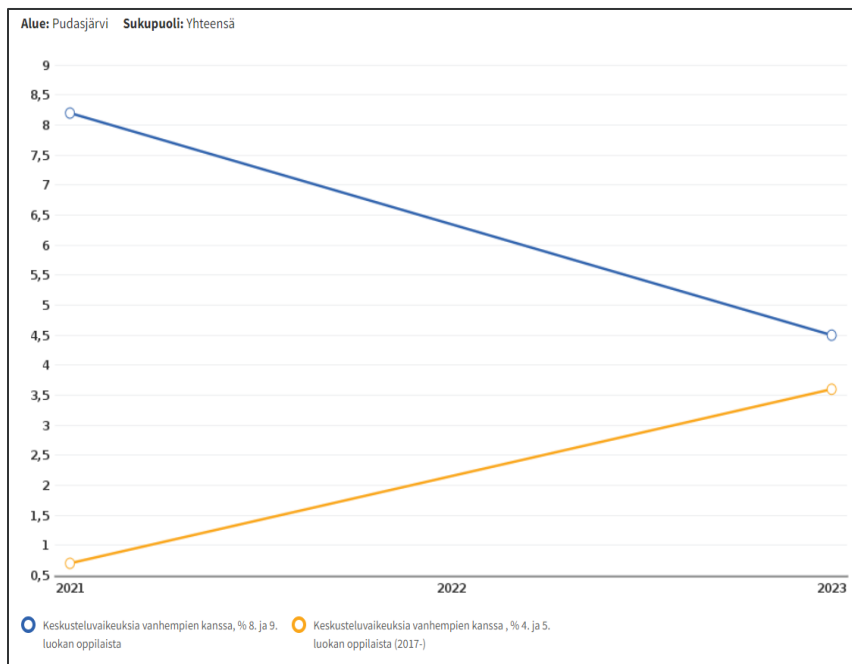
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa vuosina 2021 – 2023.

Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja: Tilastokeskus. <https://sotkanet.fi>

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaista Pudasjärvellä.

(Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja THL. <https://sotkanet.fi>)

Oheinen kuvaaja ilmaisee niiden lasten ja nuorten osuuden prosentteina Kouluterveyskyselyn kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Ilahduttava muutos on, että Pudasjärvellä yläkouluikäisillä keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa näyttävät vähentyneen selkeästi. Muutos on positiivinen myös verrattuna koko maan tulokseen (v. 2023 7,6 %) ja Pohteen alueeseen (v. 2023 7,2 %).

Alakouluikäisillä suunta on kuitenkin päinvastainen, ja huolestuttava verrattuna koko maan tulokseen (v. 2023 2,9 %) ja Pohteen alueeseen (v. 2023 2,7 %).

Perheiden kokemat haasteet, esim. lisääntynyt epävarmuus toimeentulosta ja taloudellisesta pärjäämisestä, vaikuttavat lasten ja nuorten hyvinvointiin monella tavoin.

Pudasjärvellä eri toimijat ovat reagoineet perheiden hyvinvoinnin edistämiseen. Pudasjärven seurakunnan Perheen parhaaksi -projektissa on vuosina 2022 – 2024 tehty moniammatillista yhteistyötä lapsiperheiden parissa. Kaupungin hyvinvointivaliokunnan toiminnan yhtenä painopistealueena koko valtuustokauden 2021 – 2025 ajan on ollut perheiden hyvinvointi lasten ja nuorten hyvinvoinnin pohjana. Pudasjärven kaupungin koulutus- ja nuorisopalveluissa on käynnissä koulunuorisotyön edistämishanke vuosina 2023 – 2024. Hankkeella on pyritty edistämään yläkoulun oppilaiden ja lukion opiskelijoiden yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta kouluympäristöön. Samalla on pyritty aktivoimaan nuoria kulttuuri- ja liikuntatoimintaan sekä vähentämään yksinäisyyttä.

Kouluterveyskyselyn tuloksissa vuodesta 2021 eteenpäin terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien lasten ja nuorten määrä on kasvanut Pudasjärvellä tasaisesti kaikissa mittauksen ikäryhmissä.

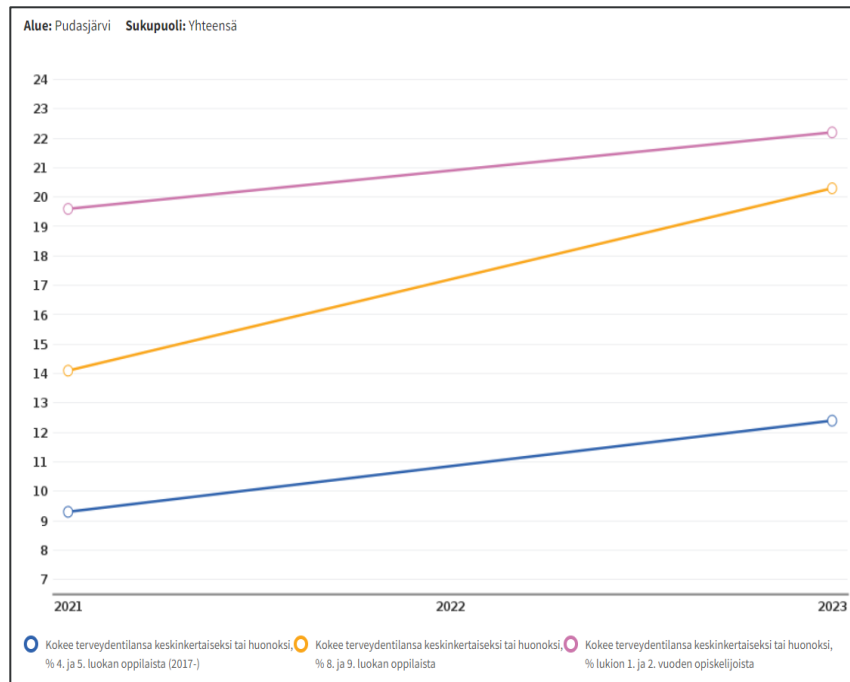
Koetun terveyden on todettu kuvaavan nuorten hyvinvointia, toimintakykyä, terveystietojen käyttöä ja terveystietoisuutta. Perhetekijöillä ja terveystietoisuudella, kuten liikunnan harrastamisella, unella, tupakoinnilla ja alkoholin käytöllä, on yhteys nuorten itsearvioituun terveyteen. On tärkeää kiinnittää erityistä huomiota terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi kokeviin lapsiin ja nuoriin sekä ottaa huomioon lasten ja nuorten perhetausta ja mahdollinen terveydellinen riskikäyttäytyminen. (Lähde: THL.)

Lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta on pyritty parantamaan mm. Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnalla, jota on Pudasjärvellä järjestetty kevätlukukaudesta 2021 lähtien. Harrastamisen mallin kerhotoiminta on tarkoitettu 1. – 9.-luokkalaisille, ja Pudasjärvellä sitä on tarjolla kaikilla kouluilla.

Myös kevyen liikenteen olosuhteiden edistäminen vaikuttaa suoraan lasten ja nuorten omatoimiseen liikkumiseen ja aktiivisuuteen.

Kokemus omasta terveydentilasta koostuu muustakin kuin fyysisestä kunnosta. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä oli Pudasjärven osalta positiivisena tuloksena se, että 8. ja 9.-luokkalaisten parissa omasta mielialastaan huolestuneiden nuorten määrä oli vähentynyt, 39,3 prosentista 29 prosenttiin. Myös itsensä yksinäiseksi tuntevien samanikäisten määrä oli laskenut 19,8 prosentista 11 prosenttiin.

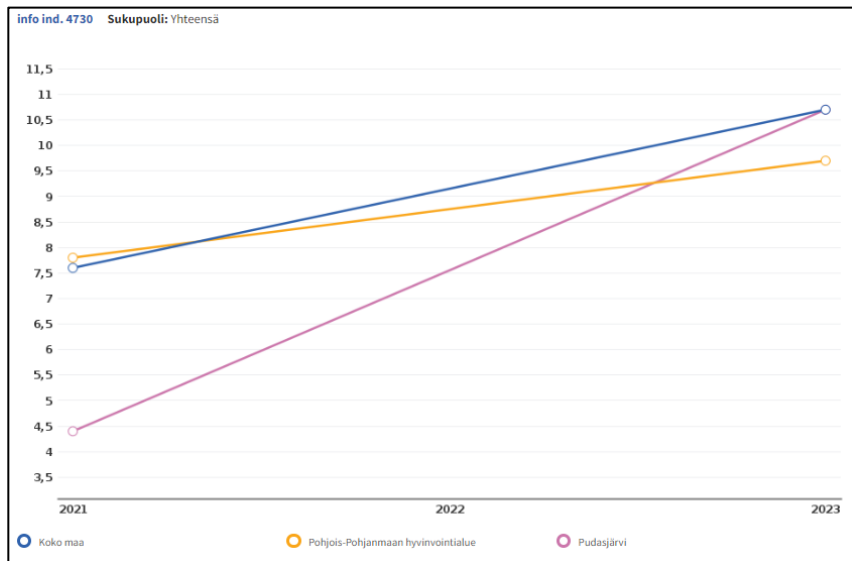
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % Pudasjärven 4. ja 5. luokan sekä 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
(Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja THL. <https://sotkanet.fi>)

Perinteinen tupakointi on valtakunnallisesti nuorten keskuudessa vähentynyt, mutta tupakoinnin vastaisen työn haasteena ovat uudet tupakka- ja nikotiinituotteet, jotka ovat rantautuneet Pudasjärvellekin. Pudasjärvellä merkillä pantavaa on 4. – 5.-luokkalaisten lasten tupakkakokeilujen suuri määrä verrattuna koko maahan sekä Pohteen alueeseen. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa tupakoinnin vastaista työtä tehdään Pudasjärvellä poikkisektorisesti kaupungin, hyvinvointialue Pohteen sekä seurakunnan kesken.

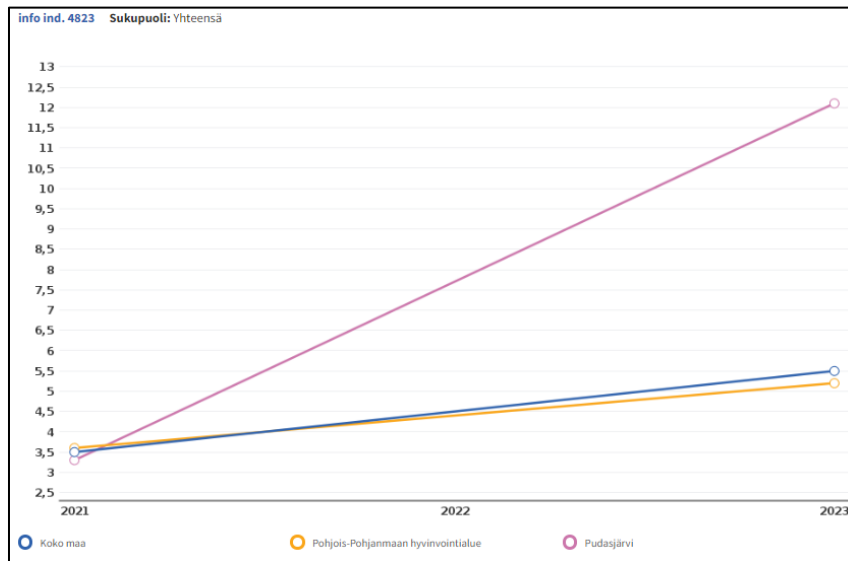
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa.

(Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja THL. <https://sotkanet.fi>)

Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa.

(Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja THL. <https://sotkanet.fi>)

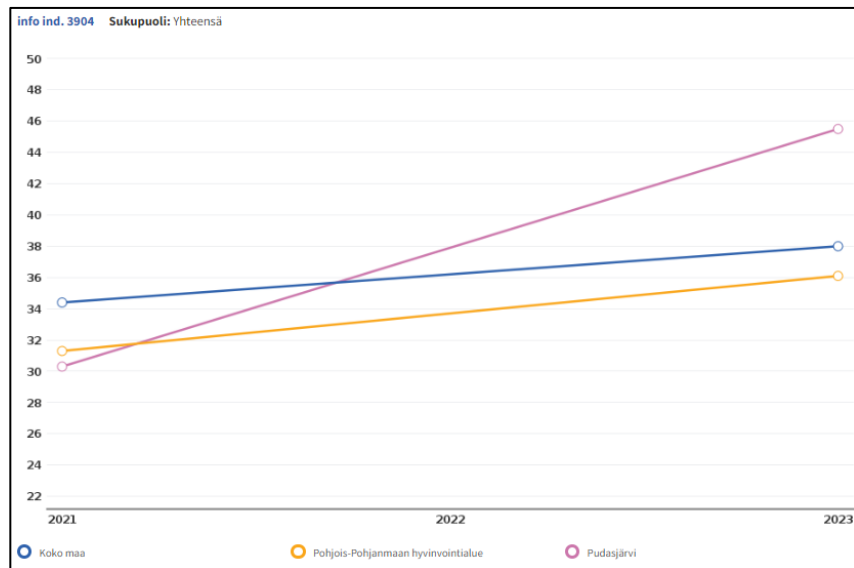
Koululounasta syömättömien yläkoulun ja lukion oppilaiden määrä on noussut Pudasjärvellä vuodesta 2021 lähtien. Pudasjärvellä näiden oppilaiden osuus on kasvanut jyrkemmin kuin koko maassa tai Pohteen alueella.

Koululounaan syöminen on yhteydessä muihin elintapoihin, koulussa jaksamiseen ja oppimiseen. Ravitsemuksen lisäksi kouluruokailulla on myös opetuksellinen ja kasvatuksellinen tehtävä. Kouluruokailu on osa kuntien strategiseen päätöksentekoon perustuvaa toimintaa ja alueellista kehitystä. (Lähde: THL)

Kouluruokailun kehittäminen on ollut tavoitteena Pudasjärven kuntakohtaisessa opiskeluhoollon suunnitelmassa lukuvuodelle 2023 – 2024. Toteuttamistapoihin on kiinnitetty huomiota myös esim. hyvinvointivaliokunnassa. Kouluruokailua kehitetään yhteistyössä ateriapalveluiden tuottajan, PPP-Köökki oy:n kanssa lapsia ja nuoria osallistaen.

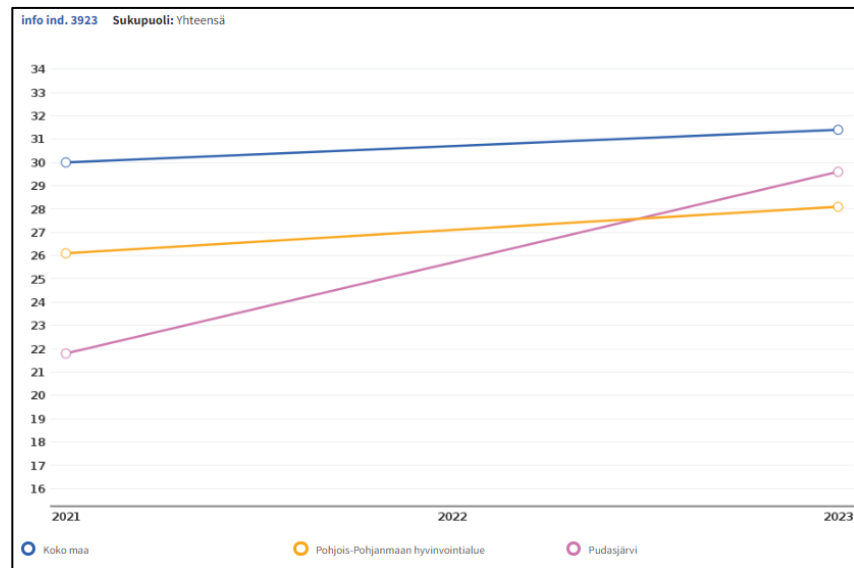
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa.

Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja THL. <https://sotkanet.fi>

Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa.

Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja THL. <https://sotkanet.fi>

TAVOITTEEN YHTEENVETO

THL:n kouluterveyskyselyiden ansiosta tietoa peruskouluikäisten ja 2. asteen opiskelijoiden tilanteesta on runsaasti saatavilla, mikä selittää lasten ja nuorten hyvinvoinnin tarkastelun painottumista näihin ikäryhmiin.

Lasten ja nuorten mielenterveyden sekä fyysisen terveyden edistämisen tarve ei ole missään nimessä laskenut.

Panostaminen ennaltaehkäisevään työhön auttaa välttämään suurempia, vaikeammin ratkaistavissa olevia haasteita.

Korjaavat toimenpiteet ovat myös kustannuksiltaan kalliimpia kuin ennaltaehkäisevä työ.

Ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tulee kohdentaa monipuolisesti sekä lapsiin ja nuoriin itseensä että heidän perheisiinsä ja muihin toimintaympäristöihin, kuten varhaiskasvatukseen, kouluun ja harrastustoimintaan. Näin toiminta on vaikuttavaa.

Tavoite: Ikäihmisten elämänlaadun turvaaminen

Ongelmakohdiksi ikäihmisten hyvinvoinnissa valtuustokaudella 2017 – 2021 tunnistettiin mm. sivukylillä asuvien ikäihmisten palvelut sekä kaatumisten ja putoamisten aiheuttamien hoitajaksojen suuri määrä.

Ikäihmiset ovat Pudasjärvellä verraten pienituloisia, mistä kertoo täyttä kansaneläkettä saavien 65 vuotta täyttäneiden suuri osuus. Vuonna 2023 Pudasjärven osuus oli 3,0 %, kun koko maan sekä Pohteen alueen keskiarvo oli 1,7 %.

Pudasjärven vanhus- ja vammaisneuvosto edistää aktiivisesti vanhusten ja vammaisten selviytymistä arkielämässä. Neuvosto toimii linkkinä kaupungin sekä hyvinvointialue Pohteen vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston välillä.

Pudasjärven kaupunki on ollut mukana Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen -ohjelmakaudella vuosina 2022 – 2024. Toiminnassa keskitytään niihin kotona ilman koti- tai hoivapalveluita asuviin iäkkäisiin (75+), joilla on alkavia toimintakyvyn ongelmia, yksinäisyyttä ja/tai osallistumisvaikeuksia.

Erityisenä onnistumisena ohjelmakaudella on ollut nimenomaan aktiivinen yhteistyö ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisessä kaupungin liikuntapalveluiden, hyvinvointialue Pohteen ikäihmisten palveluiden, seurakunnan sekä useiden yhdistysten kesken.

Hyvä esiin Pudasjärvellä –kyselyn tuloksissa ikäihmisten vastauksissa korostui erityisesti toivomus palveluiden lisäämisestä sekä pitkien välimatkojen aiheuttamien haasteiden kamppaamisesta.

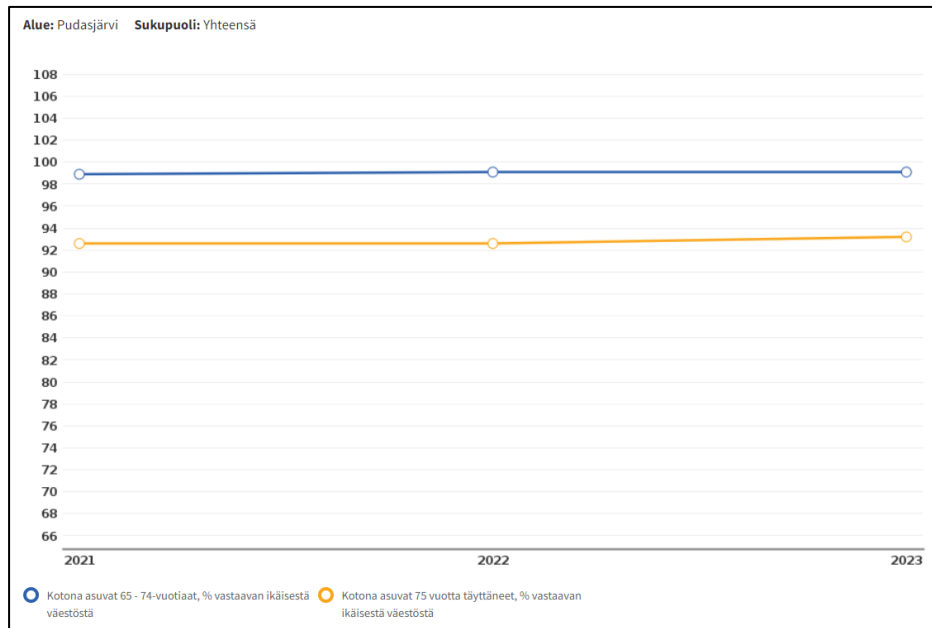
Muistakaa meitä syrjäkylän ikäihmisiä ja tukekaa meidän osallistumista keskustan yhdistys toimintaan ja tapahtumiin esim.kyyditystuella.

Ikäihmisille pitäisi tarjota liikkuvia harrastusmahdollisuuksia. Etäisyydet on pitkät eikä aina jaksaisi/haluaisi ajaa kymmeniä kilometrejä suuntaansa. Voisi olla joku harrastus- ja leikkibiili joka kävisi kylillä vuoropäivinä ja järjestäisi virikkeellistä toimintaa. Jumppaa, pelejä, karaokea, visailuja yms

Tehkää Pudiksesta rohkeasti erilainen vanhustenhuollon osalta! Halontekoa, lumen luontia, pientä remppa-apua, kaupassa/asioilla käyttämistä jne. Muutakin kuin nykyinen pikainen kotiapukäynti.

Kotona asuvat 65 – 74-vuotiaat sekä 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä Pudasjärvellä.

Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja: THL. <https://sotkanet.fi>

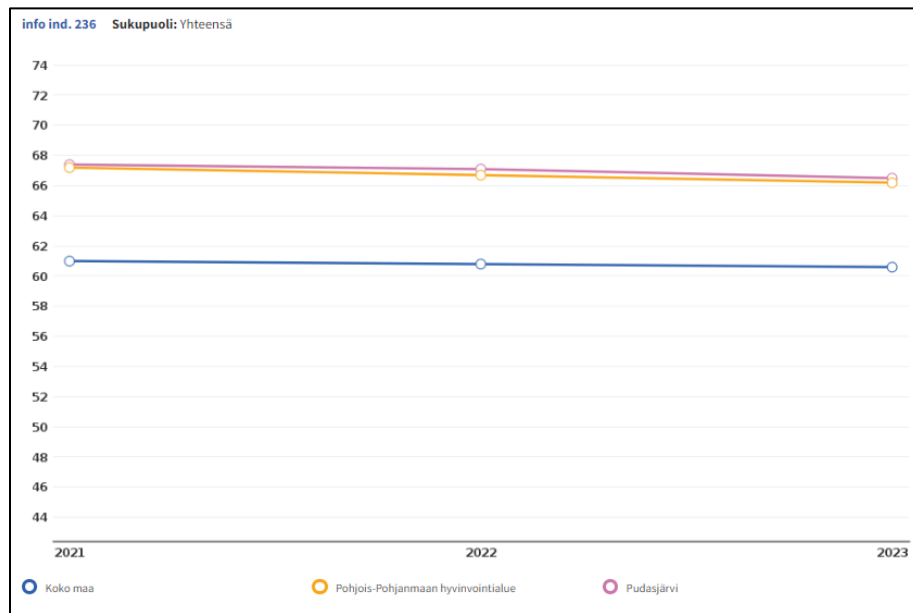
Kotona asuvien ikääntyneiden osuus Pudasjärvellä on pysynyt vakaana, ja vastaa myös valtakunnallista suuntausta.

Pudasjärven asumisen politiikan ohjelmassa on huomioitu ikäihmisten tarpeiden ennakointi tulevaisuudessa, johtuen Pudasjärven väestörakennemuutoksesta.

Ikäystävällisen asumisen politiikkaa Pudasjärvellä edistetään tukemalla ikääntyneiden kotona asumista rakentajan palvelupolun toimintamallilla sekä korjausneuvonnan asiantuntija-apuun ohjaamalla.

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa.

Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja Kansaneläkelaitos. <https://sotkanet.fi>

Kuvaaja ilmaisee vuoden lopussa erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa.

Yksi henkilö on voinut olla oikeutettu yhteen tai useampaan erityiskorvausoikeuteen (75 % tai 100 %) yhdessä tai useammassa eri korvausluokassa, mikä tarkoittaa, että kyseisellä henkilöllä on jokin vakava ja pitkäaikaista lääkitystä vaativa sairaus.

Erityiskorvausoikeus kuvaa melko hyvin pitkäaikaissairastavuutta väestössä. Sen ulkopuolelle jää kuitenkin mm. allergioita ja joitakin tuki- ja liikuntaelinsairauksia, joista allergiat ovat erityisen yleisiä lapsilla, ja tukielinsairaudet puolestaan yleistyvät myöhäisellä työiällä ja vanhuksilla. (Lähde: THL)

Valtuustokaudella 2017 – 2021 ikääntyneiden kaatumisten ehkäisemiseksi tehtävässä työssä onnistuttiin Pudasjärvellä, koska tapaturmien määriä saatiin laskemaan.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä ovat kuitenkin kääntyneet nousuun vuodesta 2021 lähtien. Kehityssuunta on huolestuttavan negatiivinen myös Pohteen alueeseen ja koko maahan verrattuna.

Kaatumiset ja putoamiset voidaan ymmärtää kuvaavan laajemmin iäkkään väestön terveyttä ja toimintakykyä.

Kaatumisille altistavia tekijöitä ovat esimerkiksi heikentynyt tasapaino, heikentynyt lihaskunto, monilääkitys, hoitamattomat sairaudet, huono ravitsemus, heikentynyt näkökyky, alentunut kognitiivinen toimintakyky sekä ympäristön ja yksilön toimintakyvyn välinen epäsuhta.

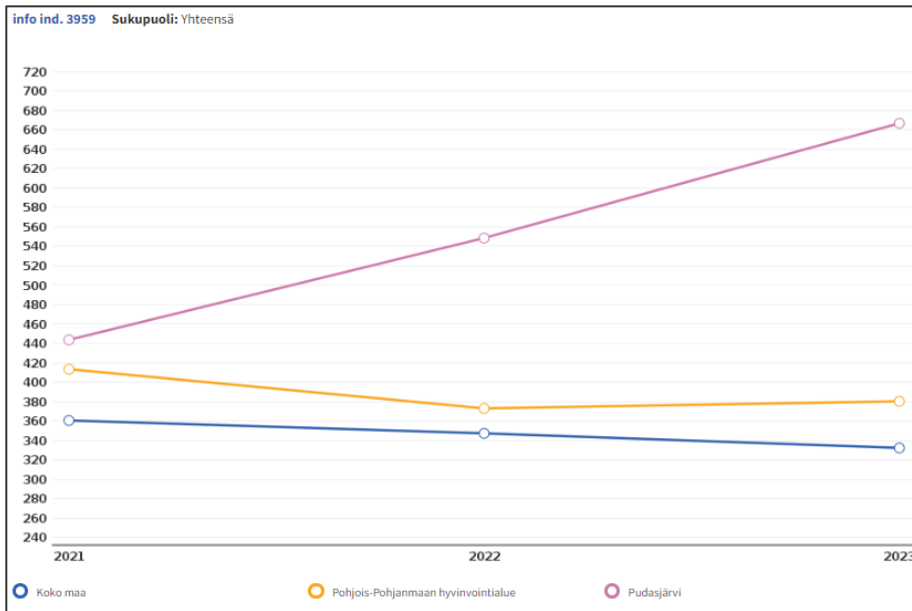
Kaatumisia ja putoamisia voidaan ja kannattaa ennaltaehkäistä kunnissa ja hyvinvointialueilla. Esimerkiksi yhden lonkkamurtuman hoito maksaa liki 20 000 € ja uusinta- tai korjaushoidon kustannus on keskimäärin 12 800 €. (Lähde: THL)

Ikääntyneiden liikkumista ja lihaskunnan ylläpitoa on edistetty Pudasjärvellä esimerkiksi Voimaa vanhuuteen – ohjelmassa. Uusia liikuntaryhmiä erityisesti heikompikuntoisille on perustettu kevään 2024 aikana eri toimijoiden toteuttamana.

Myös kevyen liikenteen olosuhteiden edistäminen vaikuttaa suoraan ikäihmisten omatoimiseen liikkumiseen ja aktiivisuuteen.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa.

Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja THL. <https://sotkanet.fi>

TAVOITTEEN YHTEENVETO

Ikäihmisten elämänlaadun turvaamiseksi on edelleen tehtävä työtä. Panostus ennaltaehkäisevään työhön auttaa välttämään suurempia, vaikeammin ratkaistavissa olevia haasteita. Korjaavat toimenpiteet ovat myös kustannuksiltaan kalliimpia kuin ennaltaehkäisevä työ.

Ikäihmisten kohdalla ennaltaehkäisevän työn vaikuttavuuden tukemiseksi tarvitaan erityisesti osallistavaa työtä, jossa mm. vanhus- ja vammaisneuvostolla on suuri rooli. Valmista indikaattoritietoa ei ole tarjolla niin paljon, kuin lasten ja nuorten kohdalla.

Asumisen mukavuuden ja esteettömyyden vaikutukset ikäihmisten hyvinvoinnille on suuria. Pudasjärven kaupungin asumisen politiikan ohjelmassa on tunnistettu mm. maankäytön suunnittelun merkitys ikääntyneiden näkökulmasta.

Voimaa vanhuuteen -ohjelmakausi päättyy vuonna 2024. Ohjelman ydinteemoja, paikallista yhteistyötä sekä terveyden monialaista edistämistä, on syytä jatkaa vuodesta 2025 eteenpäin.

Tavoite: Kuntalaisten osallistaminen päätöksentekoon

Kuntalaisten osallisuuden vahvistamiseksi on Pudasjärvellä tehty työtä pitkäjänteisesti. Yhteisöllisyys valittiin yhdeksi kuntastrategian 2022 – 2030 keskeisistä arvoista.

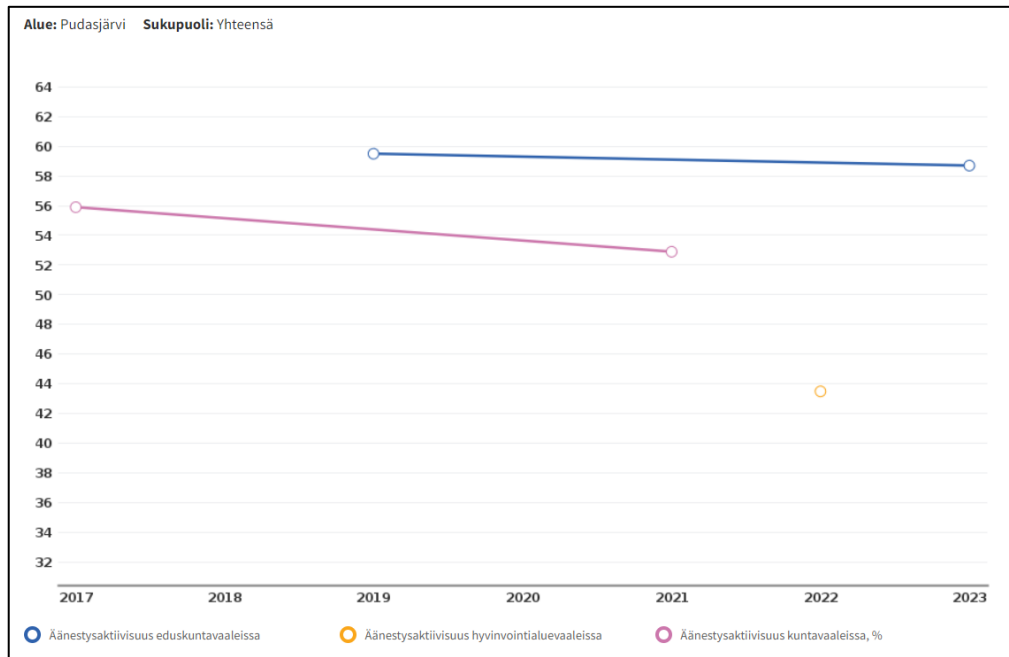
Pudasjärven kaupungin yhteisöllisyysohjelman keskeinen tavoite on lisätä vuoropuhelua osana päätöksentekoprosesseja. Kaupungin yhteisövaliokunta on aktiivisesti tehnyt osallistamista edistävää työtä. Esimerkiksi Miten hyvä saadaan esille? -kumppanuusohjelma käynnistyi yhteisövaliokunnan aloitteesta.

Osallistamista edistetään myös mm. vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston sekä kyläneuvoston toiminnan kautta. Esimerkiksi asumisen politiikan asiakirjan valmisteluun osallistettiin laajasti toimielimiä sekä kuntalaisia: valiokunnat, nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto, liikenneturvallisuustyöryhmä, tilatyöryhmä, kyläneuvosto sekä Pudasjärven Yrittäjät ry. Myös asukkaita osallistettiin suoraan kuntalaiskyselyn kautta.

Uutena päätöksentekoon konkreettisesti osallistavana toimenpiteenä on vuodesta 2022 lähtien ollut osallistava budjetointi eli OSBU. Kaupungin talousarvioon varataan 10 000 euroa, ja määrärahalla toteutettavat toimenpiteet valitaan kuntalaisten antamien ehdotusten joukosta, kuntalaisäänestyksen perusteella. Ensimmäinen OSBU-projekti, Rajamaan rannan kuntoportaat, otettiin käyttöön elokuussa 2024. Portaiden suunnittelussa otettiin huomioon erityisryhmät ja ikäihmiset, ja rakentamiseen saatiin Oulun seudun Leader ry:n tukea 38 300 euroa.

Äänestysaktiivisuus kunta-, hyvinvointialue- ja eduskuntavaaleissa, %
äänioikeutetuista Pudasjärvellä.

Lähde: THL, Sotkanet, 2024. Tiedon tuottaja Tilastokeskus. <https://sotkanet.fi>

Äänestysaktiivisuus on Pudasjärvellä edellisellä ja nykyisellä valtuustokaudella ollut hieman alhaisempi kuin valtakunnallisesti tai Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kunnissa.

Pieni äänestysprosentti voi heijastaa sitä, että kiinnostus politiikkaan, usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin, poliittisten tapahtumien seuraaminen ja tiedot poliittisista asioista kunnassa ovat vähäisiä, yleisemmin siis passivoituminen. Taustalla voi myös olla aktiivinen protestointi, etenkin mikäli noudatettu politiikka ei miellytä tai kun sopivia ehdokkaita ei ole tarjolla.

Poliittinen osallistuminen on kuitenkin vain yksi osa-alue osallistumisessa. Kokemus osallisuudesta syntyy myös pienemmissä yhteisöissä: kyläyhteisössä, naapurustossa, perheen ja tuttavien kanssa. (Lähde: THL)

Hyvä esiin Pudasjärvellä -kyselyn tuloksissa nousi vahvasti esille vireä yhdistystoiminta. Vastauksissa mainittiin 65 eri yhdistystä, eri toimijoiden järjestämää harrastusta tai tapahtumaa joihin osallistutaan. 49 vastaajaa kertoi, ettei kuulu lainkaan ryhmiin mutta heistä 14 mainitsi osallistuvansa tapahtumiin.

Oheinen kuvaaja ilmaisee erittäin heikkoa osallisuutta kokeneiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa. Osallisuutta voidaan mitata kymmenestä väittämästä muodostuvalla osallisuusindikaattorilla. Indikaattori kartoittaa merkityksellisyyden kokemusta, uskoa omaan toimijuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin omaan elämään ja elinympäristön liittyen, sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen koettua laatua.

Nuorten kokeman osattomuuden kehityssuunta Pudasjärvellä on huono. Kouluympäristö on merkittävässä roolissa lasten ja nuorten osallisuuden tunteen kasvattamisessa. Kuntakohtaisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa lv. 2023 – 2024 yhtenä tavoitteena onkin oppilaiden ja huoltajien osallisuuden lisääminen koulun toimintaan.

Kouluterveyskyselyn 2023 tuloksissa on nähtävissä positiivisia merkkejä tämän työn onnistumisesta verrattuna vuoden 2021 kyselyn tuloksiin:

4. ja 5.-luokkalaisten tuloksissa:

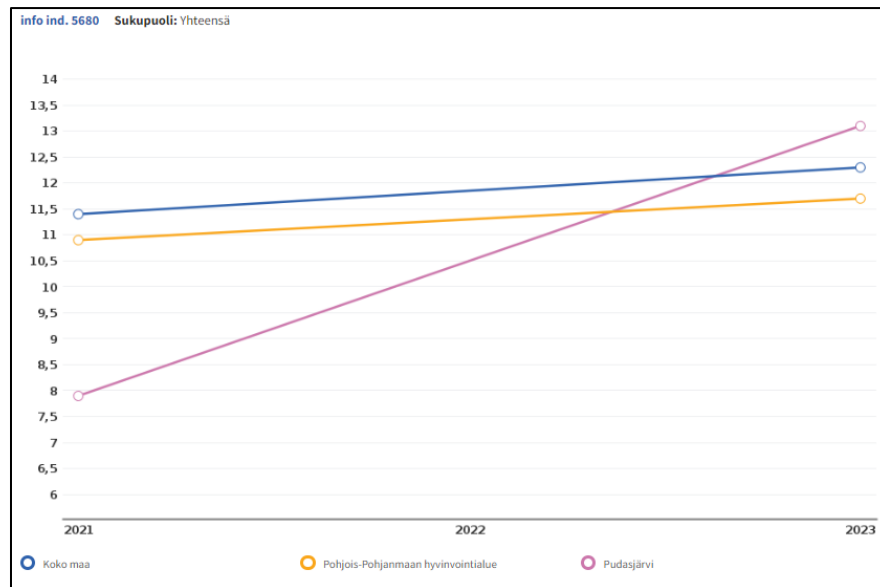
- Opettajat usein kiinnostuneita siitä, mitä oppilaille kuuluu: nousu 36,7 prosentista 43,8 prosenttiin.
- Osallistunut koulun tapahtumien suunnitteluun: nousu 60,3 prosentista 74,7 prosenttiin.

Lukion 1. ja 2. luokkalaisten tuloksissa:

- Hyvät vaikutusmahdollisuudet koulutilojen suunnitteluun tai siistimiseen: nousu 12,5 prosentista 29,6 prosenttiin.

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista Pudasjärvellä, Pohteen alueella ja koko maassa.

Lähde: THL, Sotkanet 2024. Tiedon tuottaja THL. <https://sotkanet.fi>

TAVOITTEEN YHTEENVETO

Heikolla osallisuuden kokemuksella on yhteys välinpitämättömyyteen yhteiskunnallisista asioista sekä elinympäristöstä. Heikko osallisuuden kokemus altistaa myös syrjäytymiselle.

Poliittinen osallistuminen ja tunne siitä, että voi vaikuttaa itseä koskeviin yhteiskunnallisiin asioihin, on tärkeä hyvinvoinnin osa-alue. Edustuksellisen demokratian peruslähtökohta on, että kaikki osallistuvat päätöksentekoon, sillä osallistuminen ruokkii myös vastuun tunnetta yhteiskunnasta.

Toimenpiteitä osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseksi on tehty Pudasjärvellä aktiivisesti ja pitkäjänteisesti. Täällä koettu osallisuus näkyy mm. runsaana yhdistystoimintana. Vuoden 2024 lopussa on myös päivitettävänä kaupungin osallisuusohjelma.

Tulevaisuudessa on tärkeää pyrkiä aktivoimaan ja osallistamaan niitä kuntalaisia, joiden tavoittaminen on haastavaa. Esimerkiksi nuorten osallistaminen päätöksentekoon vahvistaa demokratiaa pitkällä aikajänteellä.

Nuorisovaltuustotoiminta on aktivoitunut tällä valtuustokaudella. Esimerkiksi kummivaltuutettujen nimeämisellä luodaan suoria yhteyksiä kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorisovaltuustotoiminnan tunnettuuden lisääminen toiminnan tehostaminen esim. viestinnän ja markkinoinnin kautta on kuitenkin tarpeen.

HYTE-kerroin

HYTE-kerroin on valtionosuusjärjestelmän lisäosa, jolla valtio kannustaa kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lisäosa otettiin käyttöön vuonna 2023. Hyvinvointialueille on oma HYTE-kertoimensa.

Kunkin kunnan HYTE-kerroin määritetään suhteessa muihin kuntiin, joten kunnan saamaan tulokseen vaikuttaa myös muiden kuntien tulosten parantuminen tai heikentyminen. Tunnusluvut päivittyvät tiedonkeruuprosesseista johtuen 1 – 2 vuoden viiveellä.

HYTE-kerrointa laskettaessa huomioidaan

- 15 prosessi-indikaattoria, jotka kuvaavat millaista kunnan tekemä HYTE-työ on. Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo Pudasjärvellä vuonna 2023 oli 57 (0 – 100). Tulosten parantamiseksi Pudasjärvellä on erityisesti kehitettävä hyte-työn rakenteita ja raportointia.
- 6 tulosindikaattoria, jotka kuvaavat muutosta kuntalaisten hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattoreiden keskiarvo Pudasjärvellä vuonna 2023 oli 46 (0 – 100). Tulosten parantamiseksi Pudasjärvellä on tarpeen erityisesti 65 vuotta täyttäneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitojaksojen määrän kääntäminen laskuun.

Tunnuslukuja Pudasjärven osalta (lähde: THL)	V. 2023	V. 2024
HYTE-kerroin (0 – 100)	51	48
HYTE-kertoimen perusteella maksettu valtionosuus (€)	109 700	111 700

Mistä koostuu hyvä elämä Pudasjärvellä?

Tällaisia vastauksia annettiin Hyvä esiin
Pudasjärvellä -kyselyssä:

"Kun arki on tasaista, terveys säilyy
kaikilla perheen jäsenillä ja voi
harrastaa niitä asioita mistä tykkää,
niin kaikki on tasapainossa ja hyvin.
Kyllä löytyy. "

"Hyvä elämäni koostuu parisuhteesta, lapsista ja
läheisistä. Viihtyisästä kodista, työstä ja
harrastuksista, mahdollisuuksista toteuttaa
itseään, levätä ja liikkua kauniissa luonnossa.
Kauniista auringonnousuista ja -laskuista."

"Hyvinvoivista läheisistä, maltillisista
elinkustannuksista (lämpö, vesi, sähkö) ,
koulutusmahdollisuuksista, monipuolisista
lähipalveluista, mahdollisuuksista valita työpaikka
ja harrastukset, turvallisesta elinpiiristä.
Pudasjärvi tarjoaa osittain nämä, mutta
kehitettävääkin on vielä. "

"Perhe, ystävät, merkityksellinen työ ja hyvä työyhteisö.
Vapaa-aika joka rentouttaa arjesta. Pudasjärvi on hyvä
paikka elää kunhan täällä on perustoiminnot
kunnossa, että arki sujuu "

"Terveys tulee ensimmäisenä, sitten tulee läheiset
ihmissuhteet ja ystävät ja työpaikka, josta saan
riittävän palkan, jolla tulen toimeen. Täällä on
luontoa, jossa voin harrastaa ja liikkua vapaasti.
Harrastusmahdollisuudet ovat hyvät ja tapahtumia
järjestetään monipuolisesti, joihin on mahdollisuus
osallistua omien mieltymyksien mukaan."

"Perheen ja työn sekä harrastusten sopivasta
tasapainosta. Mahdollisuudesta osallisuuteen.
Osittain löytyy ja kehitettävää on vielä. Pitkät
välimatkat tuovat haastetta."

Muita asiakirjoja, jotka liittyvät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen Pudasjärvellä

Kuntastrategia 2022 – 2030: <https://www.pudasjarvi.fi/wp-content/uploads/pudasjarven-kuntastrategia.pdf>

Asumisen politiikka – Asumista ja elämistä Pudasjärvellä 2024

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma

Valmius- ja varautumissuunnitelma, yleinen osa: <https://www.pudasjarvi.fi/wp-content/uploads/Valmius-ja-varautumissuunnitelma-Yleinen-osa.pdf>

Järjestöyhteistyön asiakirja: <https://www.pudasjarvi.fi/wp-content/uploads/jarjestoyhteistyon-asiakirja.pdf>

Kotouttamishjelma: <https://www.pudasjarvi.fi/wp-content/uploads/Kotouttamishjelma.pdf>

Yhteisöllisyysohjelma: <https://www.pudasjarvi.fi/wp-content/uploads/yhteisollisyysohjelma.pdf>

Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmat (päivitetään lukuvuosittain)

Kuntakohtainen oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelma (päivitetään lukuvuosittain)

Koulukohtaiset oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelmat (päivitetään lukuvuosittain)

Varhaiskasvatussuunnitelma 2022

Hyvinvointialue Pohteen asiakirjat:

- Hyvinvointikertomus https://pohde.fi/wp-content/uploads/2023/08/Pohjois-Pohjanmaan-hyvinvointikertomus_Valtuusto-hyvaksynyt-12.6.2023_Final.pdf
- Hyvinvointisuunnitelma 2024 – 2025 liitteineen: https://pohde.fi/wp-content/uploads/2024/10/Pohjois-Pohjanmaan-hyvinvointisuunnitelma-2024-2025_Aluevaltuuston-hyvaksyma.pdf